

Magic of Making Man

בראשית תשע"ז

Artsoell - Steve Chmash

GENESIS

PARASHAS BEREISHIS

1 / 26-31

²⁶ And God said, "Let us make Man in Our image, after Our likeness. They shall rule over the fish of the sea, the birds of the sky, and over the animal, the whole earth, and every creeping thing that creeps upon the earth."²⁷ So God created Man in His image, in the image of God He created him; male and female He created them.

²⁸ God blessed them and God said to them, "Be fruitful and multiply, fill the earth and subdue it; and rule over the fish of the sea, the bird of the sky, and every living thing that moves on the earth."

Targum Yonasan paraphrases: "And God said to the ministering angels who had been created on the second day of Creation of the world, 'Let us make Man.'"

When Moses wrote the Torah and came to this verse (let us make), which is in the plural and implies י"ח that there is more than one Creator, he said: "Sovereign of the Universe! Why do You thus furnish a pretext for heretics to maintain that there is a plurality of divinities?" "Write!" God replied. "Whoever wishes to err will err... Instead, let them learn from their Creator Who created all, yet when He came to

create Man He took counsel with the ministering angels" (Mekdash). Thus God taught that one should always consult others before embarking upon major new initiatives, and He was not deterred by the possibility that some might choose to find a sacrilegious implication in the verse. The implication of God's response, "Whoever wishes to err," is that one who sincerely seeks the truth will see it; one who looks for an excuse to blaspheme will find it.

לג לתת 4 עליין פרשת בראשית

שאכן אין סכנה אמיתית בזה. שכן בדרך הטבע האדם אינו חושב על דבר, אלא אם כן יש לו התעניינות בו. לכן היות ודרך הטבע אין לו התעניינות אלא במה שיש לו רצון, אם טוב ואם רע, ממילא מחשבתו נוגעת למהלך רצונו. וכל הטעויות שבהכרעת שכלו נובעות משורש רצונו אשר יחפוץ לטעות בדרך זה, נמצא שמדות האדם הן סיבות לטעויות ולא הטעויות סיבה למדות הרעות.

הדבר מפורש בדברי חכמינו ז"ל (ב"ר פ"ה) "בשעה שהיה משה כותב את התורה כיון שהגיע לפסוק זה "נעשה אדם", אמר: רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים? א"ל, כתוב, והרוצה לטעות יטעה, שאם יאמר מה אני צריך ליטול רשות מן הקטן ממני, הן אומרים לו למד מבוראך". מפורש, כי אין אדם טועה, אלא משום שרוצה לטעות, כי דרכי התורה הם ברורים והאמת גלויה ומאירה מתוכה, אלא שרצון האדם מעכבו מלראות האמת, ומשום כך התשובה כבדה כל כך על האדם, כי אינו רואה את נגעי עצמו כלל ורצונו הוא

אדון שכלו וכשלא רואה חסרונו, מדוע שישב בתשובה. זה מאמר הכתוב "נחפשה דרכינו" - חיפוש בחורין ובסדקין כבדיקת חמץ, כי טמונים הדרכים עמוק עמוק מי ימצאם, ואחר החיפוש הרב הזה - "ונחקורה" - חקירה עמוקה לדעת איה הם שרשיהם במידות הרעות, איה מוצא הרע ולאן פניו מועדות בכל פרטיו וצדדיו, ורק אחר כל אלה בעמל ויגיעה רבה "ונשובה אל ד'". למדנו עד כמה הרצון מטמין את הרגשת הרע משכלנו והשגתנו ומוליכנו שולל בטעויות ודמיונות, אבל הקב"ה ידרוש ממנו להגיע אל האמת הברורה, דוקא במה שטמון עמוק בליבנו וליבא לפומא לא גליא, וזהו מה שכתוב "הן אמת חפצת בטוחות" - במקום אשר טח הוא בטיח עב שקשה למוצאו. כדי לזכות בתשובה אמיתית כזאת מבקשים בתפלתינו: "השיבנו בתשובה שלמה לפניך".

הטעים זאת הגאון רבי מרדכי ווינברג זצ"ל ראש ישיבת מונטריאל ובהקדם חידד את השאלה יותר, וכי חסר מקומות בתורה ללמדנו את מידת דרך ארץ ש"יהא גדול נמלך בקטן", מדוע בחרה התורה ללמדנו לימוד זה דוקא כאן, בפרשת בריאת העולם, מקום שיכול לגרום למינים שיטעו? אלא הן הן הדברים, התורה רצתה ללמדנו דרך ארץ. דוקא בשעת בריאת האדם, בשעה שכותבים שהאדם נברא בצלם אלוקים, בריאה מושלמת, דווקא אז

* **נאמר** בפרשתינו (א, כו): "יאמר אלוקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". ראשונים ואחרונים, במדרש ובשאר המפרשים נתייגעו להבין את לשון התורה 'נעשה אדם' בלשון רבים, הרי הקב"ה יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים והוא לבדו היה הווה ויהיה, וא"כ מן הראוי היה לומר 'אעשה אדם' בלשון יחיד ולא בלשון רבים. וראה בפרשי שפירש שהקב"ה רצה ללמדנו שהגדול צריך להתייעץ עם הקטן ממנו, ראה שם.

דרש מרדכי

"לימדה תורה דרך ארץ, כדי שיהיה הגדול נמלך בקטן", מידת דרך ארץ מחייבת לא להסתמך על דעתו האישי בלבד אלא להמלך באחרים, ומכאן פקרו המינים, אמרו כתוב "נעשה אדם" משמע שיש שני אלהיות ח"ו.

למד מכאן הסבא מקלנו סוד נפלא מידת דרך ארץ כל כך חשובה בעיני התורה מחירה רב ביותר, בדרך הלימוד של מידת דרך ארץ עלולים המינים להתפקד, אך בכל זאת העדיפה התורה ללמדנו דרך ארץ כי מידה זו עולה על הכל.

הסיכוי והסכון

אך הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל לא נחה דעתו בזה משום שבכל שיקול של ריוח והפסד קיים סיכוי וסיכון, בדרך כלל הסיכוי הוא הרבה למעלה מן הסיכון ואז על האדם להחליט האם להתייחס לסיכון ולהמנע מן העסקה או לקחת סיכון בשביל הסיכוי, אך אם הסיכון הוא גדול מן הסיכוי לעולם לא ניגש לעסקה כזו.

* והנה בעינינו הסיכוי הוא הריוח של לימוד הלכות דרך ארץ, לעומת זה הסיכון הוא התפקרות המינים שהוא אובדן כל היהדות, ההפסד רב וגדול יותר לאין ערוך מהריות, כיצד יתן שבשביל ללמד הלכות דרך ארץ תהיה התורה מוכנה להפסיד את הכל.

אפיקורוס מתפקד מתאוותיו לא מקושיות באמונה

הוא מותיב לה והוא מפרק לה, חושף בפנינו רבי אלחנן את פרצופם האמיתי של הפוקרים, אף אחד בעולם אינו נעשה פוקר מפני שכתוב בתורה "נעשה" כולנו למדנו את הדברים בחיינו, מעולם לא עלה על דעתנו להקשות קושיות, מה הפירוש נעשה אדם, גם אם התעוררה השאלה לא התפקרנו בשביל זה, הפוקרים אינם פוקרים בגלל מה שכתוב בתורה אלא לאחר שהוא כבר פוקר הוא מוצא ראיות להפקרותו מן התורה.

* מלמדים אותנו שכל השלימות של בריאת האדם הלוי בדרך ארץ של גדול נמלך בקטן, שכן זה חלק בלתי נפרד ממהותו, ובלו דרך ארץ אין האדם שלם, ואינו יכול למלא את תפקידו בשלימות.

מכתב מאליהו ח"ד עמ' 282 - מחשבת מוסר ח"א עמ' שצ"א - שיחות מרדכי עמ' ג

אש המיד

בזה מבואר, שבא הקב"ה ללמדנו דרך ארץ שיהא הגדול נמלך בקטן, והוצרך ללמדנו דבר זה דוקא כאן, שאפילו שכאן מדובר בהקב"ה בעצמו, בורא כל עולמים, כאשר בא ליצור את האדם, וברור שאין לאף אחד שום חלק ביצירה מורכבת זו, בא הקב"ה ללמדנו שלעולם - אפילו בדבר פשוט וברור שאין לאחרים כל שייכות אליו, לעולם לא יהיה חכם בעיניו ויקבל מאחרים, ולכן דוקא בדבר זה שהוא יצירת האדם, שפשוט הוא שאין מה ליטול עצה בזה, דוקא בזה, הוצרך להשמיענו, שלעולם אין לעשות המעשה על פי עצמו אלא צריך הוא לעולם להימלך באחרים, ומזה נלמד שאם הגדול נמלך בקטן קל וחומר שכל אחד צריך להימלך צדבותיו ולקבל מהם דרכי הנהגה, ואין לעשות שום דבר לבדו אלא בהוראת רב.

אמנם עדיין יש להעיר בביאור ענין זה שבא ללמדנו שיהא הגדול נמלך בקטן, שהרי כאן הקב"ה נמלך עם המלאכים, והמלאכים התנגדו לבריאת האדם ולא שמעו הקב"ה לעצתם, ואם כן מה תועלת יש להימלך, אם לא פועלים לפי העצה שהם נותנים.

נראה לבאר בהקדם מה שנאמר במשנה (אבות ב. ז): "מרבה עצה

מרבה תבונה". וכתב הגר"ח מוואלוז'ין בפירושו "רוח חיים": "מרגלא בפומיה דאינשי שאל עצה ועשה כשכלך. ולפי זה לכאורה עצה למה. אך יובן פשוט כי איש מבחוץ לא יבין כל פנימיות הענין במה שנועצים אתו רק יבין מעט וכן היועץ השני. רק הנועץ בעצמו הוא מבין לגמרי כל פנימיות הענין אבל חסר לו שכל ותבונה של כולם. על כן בהיקבץ אצלו עצת כולם, ושכל של כל אחד ואחד בזה, אז יבין איך ומה לבחור עצה אחת משותפת מכל העצות יחד, מזה מעט ומזה מעט. וכמו שכתוב (משלי יא. ד): "ותשועה ברוב יועץ", וזהו "מרבה עצה" על ידי כך "מרבה תבונה" שכל של כל איש, ותבין דבר מתוך דבר מעצמן. ועליהם עוד תוסיף להשכיל, עכ"ד.

מדוקדק שלא נאמר: "מרבה עצה מרבה הצלחה", כי לעולם אין המתיעץ נוהג כהצדקה היועץ, אלא היועץ מרבה את תבונתו לדון ולעשות כשכלו בענין זה. ומבואר יסוד הענין שיש צורך בעצם הייעוץ, ואפילו אם אינו עושה כעצתם, אלא צריך הוא לשמוע ולקבל מאחרים ולא לסמוך על שכלו לבדו.

כעין ענין זה כתב הגר"א בביאורו (משלי יא. ד) על הכתוב (שם): "ותשועה ברוב יועץ", שהפסוק מתחיל בלשון רבים - "ברוב", ומסיים בלשון יחיד - "יועץ", ולא "ברוב יועצים", ומבאר, שמאחר שאי אפשר לקבל את עצת הרבים, כי לכל אחד יש דיעה שונה, לכן מסיים הכתוב בלשון יחיד - "יועץ", שצריך שהוא לבדו ישקול את העצות ויחליט איזו מהן לקבל.

ונראה לבאר ענין זה, שהנה לכל אדם יש כל מיני נגיעות, שאינו חש ויודע אותם, אבל נמצאים הם אצלו בתוך מערכת השיקולים האישית שלו ואינו רואה תמונה ברורה חסרת נגיעות, ולעולם המעשה צדדי המעשה מעוותים אצלו על ידי הנגיעה האישית.

התחיל הפריץ לחשוש ולא הניח להרגו כיון שחשש שהוא ימות כאשר ימות אותו אדם.

מוסר המעשה מובן, שאף הפריץ שלגלג ולא האמין כלל שאדם זה יודע עתידות, מ"מ מיד כאשר היה הדבר נוגע לנפשו חשש לדבריו, והתחיל להאמין שאולי אותו אדם יודע העתיד, ואף לעולם כן הוא, שכל אדם מהפך דעתו לפי הנגיעה האישית שלו אל הענין.

וכיון שנתבאר שכוחה של נגיעה להפוך החששות מצד אל צד, מבואר ומובן הצורך המוחלט טרם קבלת כל הכרעה להתייעץ עם אחר, ואפילו קטן, כלומר שאינו חלק מהענין, כיון שרק אותו אדם שאין לו נגיעות יכול להאיר לאדם את תמונת המעשה האמיתית ואת צדדי הענין, ואז הוא יקבל את ההחלטה הנכונה. ולכן מוכרח כל אדם בכל החלטה שמקבל להתייעץ עם אחר, ורק בזה בטוח הוא שהנגיעות האישיות שלו אינם שותפים למערכת קבלת ההחלטות שלו, כיון שכאשר הוא מתייעץ ושואל אדם אחר שאינו חלק מהענין, יכול הוא לקבל את תמונת המעשה וצדדי המעשה נקיים וחפים משיקולים זרים ומנגיעות.

יסוד נשגב זה הוצרך הקב"ה ללמדנו ביצירתו של אדם דוקא ולא במקום אחר, כיון שהיא הדוגמא המעולה להכרח להתייעץ לפני כל מעשה, אפילו שבוודאי אין המלאכים שותפים להחלטה ולעשייה של האדם, לא נמנע מלהתייעץ אתם, וכל זה השמיענו כדי ללמדנו כח הנגיעה בכל דבר, שלעולם לא יעשה דבר בלא להתייעץ קודם עם אחר ולא יסמוך על עצמו.

* חשיבותו של ענין זה עצומה, שאפילו שיש מקום למינים לטעות לא נמנע הקב"ה מלהשמיענו דבר זה. ולעולם לא יהיה חכם בעיניו ויקבל מאחרים, ולכן דוקא בדבר זה שהוא יצירת האדם, שפשוט הוא שאין צורך בזה ליטול עצה, דוקא בזה, הוצרך להשמיענו, שלעולם אין לעשות המעשה על פי עצמו אלא צריך הוא לעולם להימלך באחרים.

עו טיב פרשת בראשית התורה

דבר גדול למדים אנו מכאן, שרק עם ענווה כה מופלאה יכל הבורא יתברך לברוא את עולמו באופן שימשיך העולם להתקיים כל השנים. שהרי אפילו שהיה צד שיכולים לבוא על ידי זה לידי אפיקורסות רח"ל, מכל מקום לא השגיח הבורא על זאת, אלא ביקש להתנהג במדת הענווה, וללמדנו בזה דרך ארץ, שאף הגדול ישול רשות מהקטן, כי רק באופן זה יכול העולם להיבנות ולהתקיים.

והנה רואים אנו, שדוקא על בריאת האדם נמלך הבורא עם מלאכיו, וצריך האדם ללמוד מזה, שכשבונה את ביתו ומתחתן עם אשתו, אם רוצה הוא שלביתו יהיה קיום, עליו לדקדק להימלך עימה על כל דבר ולקבל גם את דעתה בענין, ואפילו אם היא קטנה ממנו בשנים ואינה מבינה כמותו לא ייפגע אם יראה ששואלים אותה, וכמו שרואים כאן שהקב"ה בכבודו ובעצמו עשה כך שנמלך בברואיו, ואף שהבינו הרבה פחות ממנו, על אחת כמה וכמה שיש לבעל להיועץ עם אשתו שהיא שותפתו ממש בבניית הבית.

אבל אדם שאינו לוקח רשות מהקטנים ממנו, אין כוחו לבנות בעולם שום דבר שיהיה לו קיום.

ובוודאי שצריך להיזהר לא לרדות באחרים שתחתיו, ואף שהם קטנים ממנו והוא רב עליהם, כי על פי רוב, כשיחבונן האדם יראה שיכול הוא ללמוד ולשמוע הרבה דברים גם מאנשים קטנים ממנו, ואם הבורא יתברך שהוא כל יכול נמלך בבית דינו, על אחת כמה וכמה שצריך כל אדם להימלך עם פחותים ממנו.

ה' ש"ה

ונראה שלא זו בלבד שיש חיות הבריה מאותו דיבור, אלא אותו דיבור גם טבעה את טבע ומיזוג כל בריה ובריה, לפי הדיבור שיצא מפיו של הקב"ה.

ולפי זה אפשר שלכן אמר הקב"ה נעשה אדם, כי הקב"ה הוא יחיד בעולמו, ואם היה אומר אעשה אדם לשון יחיד, היה דיבור זה נעשה לטבע האדם, והיה בו הטבע והרצון להיות יחיד בעולם,

והיה מתגאה על כולם שהוא יחיד בעולם, לכן בעת שברא הקב"ה את האדם אמר נעשה, והכניס חיות באדם באופן שלא יבקש להיות יחיד ושליט בעולם.

וזה מה שכתב רש"י לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה, כי על ידי דיבור זה שהכניס הקב"ה דיבורו בכריאת האדם, השפיע בהאדם מידת ענוה, שלא יתגאה על אחרים.

ועוד אמר הכתוב בצלמו, שהאדם שאכן ילמוד מדת הענוה מהקב"ה, אז הוא כצלם אלקים כביכול, שאצלו כל מקום שאתה מוצא גדולתו, שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה ל"א ע"ג).

ומזה יתבונן האדם כמה גדול כחה של מדת הענוה, שמתחילת יצירתו של האדם הוא נוהר על זה. וביותר שגרמו מדת הענוה מיד בתחילת התורה, וכמו שאיתא בזוה"ק (מ"א דף ל"ב ע"א) לדרוש תיבת בראשית, ב' ראשית, שעל האדם לדעת שלא נברא יחיד, אלא נברא ב' כמוהו, ואין הוא יחיד בעולם.

ברש"י: "נעשה אדם - אע"פ שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שהיא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן".
אנו לומדים מכאן שני דברים. א. שהגדול צריך להתייעץ עם הקטן אע"פ שאינו חושב לעשות כעצתו; ב. שלא יתלה בעצמו את המעשה, אלא יאמר "עשינו".
יש להתבונן בזה, שעד כדי כך צריך להודיש וללמד דרך ארץ ומדת ענוה, אע"פ שעל ידי זה בני אדם להכשל ולהשוב שהקב"ה לא ברא את האדם לבדו. עד כדי כך הוא ההכרח ללמד מדות!

12 טללי בראשית אורח כז

נמצא איפוא, כי פסוק זה עלול להתפרש בפשט מוטעה, המביא לידי כפירה ביחוד ה', ובפשט נכון הביא לידי ענוה.

על פי זה, יובנו דברי חז"ל שאמרו כי "כל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה". כיון שמתגאה, הרי בהכרח שלא נתקבל ונשתרש בלבבו כי מה שהתייעץ הקב"ה עם המלאכים, היה זה בכדי ללמוד ענוה. ובהכרח שמפרש הפסוק כי האדם נעשה ע"י כמה ישויות, והרי הוא כעובד עבודה זרה.

(חנוכת התורה)

נורא הדבר ונפלא הרעיון, כי הקב"ה ויתר על כבודו ונתן מקום למושעים להכשל באמונת היחוד, שהיא יסוד ועמוד היהדות, ובלבד שיוכל האדם ללמוד הנהגת דרך ארץ ומידות. כה גדול וחשוב הוא ענינה של הענוה, שכן דרך ארץ קדמה לתורה.

(מרו הגר"מ שך שליט"א)

13

לדרכינו למדנו אל לו לאדם להיות חכם בעיניו, יסוד היסודות של בריאתו היא להמלך להוועץ, "נעשה אדם" לימדה תורה דרך ארץ, שיהיה הגדול נמלך, למרות שאתה גדול, למרות שהנך סבור כי אין לך צורך בעצה מאחרים, תלך לשאול ואל תהיה חכם בעיניך, שהרי כמה שהנך יודע ומבין תכלית הידיעה היא שלא נדע, הידיעה הגדולה ביותר היא ההכרה שאיננו משיגים ומבינים כלום מתורת ה' וגדולת השם, ממלא עלינו להיות נכנעים ולא לעשות מדעתנו.

* מיד כאשר מדובר על זחילת יצירתו של האדם ראתה התורה צורך גדול מאין כמוהו ללמדנו יסוד זה כי אכן הוא עיקר גדול בכל עבודת האדם בעולם הזה להיות נמלך בדעת אחרים.

שרגא

פרשת בראשית

דעת

16 לה

דברי קדשו

15 יב

המלאכים התנגדו לבריאת האדם, מאחר שידעו שמחד גיטא, אם אדם עושה מצווה, הוא מתקרב ומתעלה, ואם הוא שולט בעצמו ומשתמש בעולם רק להיות לו לסייע לעבודת בוראו, הוא מתעלה, והעולם עצמו מתעלה עמו, כי עליו גדול הוא לבריאה כולה בהיותה משמשת האדם השלם המקורש בקדושתו יתברך. ומאידך גיסא, אם האדם חוטא ונמשך אחרי העולם הזה, הנה הוא עצמו מתקלקל ומקלקל את הבריאה כולה עמו.

זהו המעלה העליונה של האדם בחיר הבריאה ותכליתה - "ותחסרנו מעט מאלקים". לאדם יש כוח עליון לשלוט על הבריאה כולה, להעלותה אנ לקלקלה, וכפי שרוד המלך ממשיך שם ואומר "תמשילוהו במעשי ידך, כל שתה תחת רגליו" (שם פסוק ז).

ובכך יש כוח לאדם אפילו על מלאכי השרת, שגם המלאכים תלויים בהנהגותו של האדם. אם האדם לומר תורה ומצוות ומקיים מצוות הוא מתעלה ומשפיע לטובה ומרומם את כל העולמות ומתעלה אף על המלאכים, ואף הוא כביכול נותן כוח בפמליא של מעלה (באיתא בזה"ק ח"ב דף לב ע"ב, וע"ע באיכ"ר א. לג).

ואילו אם האדם חוטא ועובר על רצון הבורא יתברך, הוא מקלקל בכך את כל העולמות כולם, ומשפיע לרעה אף על המלאכים, ופוגם אף כביכול בשכינה הקדושה.

יש בנותן טעם להביא את מש"כ הגר"א וסרמן הי"ד זצ"ל, (בקובץ מאמרים ואגדות ביאורי הכתובים) וז"ל עה"פ "נעשה אדם", ופירשו בזוהר (הובא בילקוט הראובני בראשית א' כ"ו בשם מדרש עיי"ש), שהקב"ה אמר לכל הבריאה כולה נעשה כולנו יחד אדם שכולנו נשתתף בבריאתו, היינו שכל אחד יתן לאדם מטבעו ותכונתו, שהשור יתן בו תכונת שור והארי יתן בו תכונת ארי והנחש תכונת נחש וכו', ונמצא כי אדם אחד הוא עולם קטן הכולל בתוכו תכונת כל הנבראים העליונים והתחתונים, וא"כ כוחותיהן של כל חיות רעות שבעולם נכללו באדם, ואין לך חיה רעה נוראה כזו, ולבד זה הלא יש לאדם כלי משחית אשר אין לשום חיה בעולם, והן הדעה והדיבור.

ומאחר שלחיה אחת טורפת צריך לקושרה בשלשלות של ברזל, כמה שלשלאות צריכות לעצור בעד חיה נוראה כהאדם, וכשברא הקב"ה את האדם ודאי ברא גם השלשלת לקושרו שלא יחריב העולם. ומחי השלשלת הזאת, זוהי יראת שמים, אשר היא לבדה בכוחה לעצור את האדם שלא יהיה כחיק טורפת, וחולתה לא תועיל שום תחבולה בעולם לשמור את האדם מלהזיק, ואף אם יהא חכם ופילוסוף כאריסטו לא תעמוד לו חכמתו בעת יתקפהו יצרו.

וזהו שאמר אברהם לאבימלך (בראשית כ"א), "רק אין יראת ה' במקום הזה והרגוני על דבר אשת"י וכו' עכ"ל, והדברים מבהילים ונאים למי שאמרם, ואין מקום להוסיף עליהם.

18 Shivlei Pinches

The Sefas Emes explains that just as HKB"H created the world with ten utterances, so, too, must we perpetuate this process. By means of the ten utterances, it is our task to renew creation on an annual basis. In reality, the tzaddikim of this world sustain creation with their Torah-study and good deeds; whereas, the wicked destroy this world that was created with ten utterances through their transgressions and evil ways.

It was for this purpose that HKB"H, in His abundant mercy and kindness, gave us the Ten Days of Repentance, extending from Rosh HaShanah to Yom Kippur. The Aseres Yimei Teshuvah afford each and every Jew the opportunity to correct his violations of the ten utterances by means of teshuvah and the performance of good deeds. As a consequence, he, too, will join the ranks of the tzaddikim that sustain the world. In the merit of correcting the violations of the "asarah maamaros," HKB"H will renew creation by utilizing the letters of these utterances.

16 This Midrash clearly identifies the tenth utterance as (Bereishis 1,26): "ויאמר אלקים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" — **And G-d said, "Let us make man in Our image and Our likeness."** It turns out, according to this opinion, that our task on Yom Kippur is to rectify the tenth utterance: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" — **"Let us make man in Our image and Our likeness."** Seeing as each person's decrees concerning his life in the year to come are sealed on Yom Kippur, it is appropriate to rectify the utterance of **"let us make man"** on this day. By doing so, we renew the contract, as it were, to create man for another year.

"Let us make man" — "נעשה אדם"

All of Creation Participated in the Creation of Man

In this manner, we can explain what is demanded of us on Yom Kippur in order to rectify the tenth utterance: "נעשה אדם". Let us begin our endeavor to resolve these issues with an incredible introduction concerning the creation of man from the sacred teachings of the Arizal in Likutei Torah (Ki Tisa). He addresses the passuk (Bereishis 1, 26): "ויאמר אלקים נעשה אדם" — **and Elokim said, "Let us make man."** Our blessed sages analyze at length the significance of the word "נעשה" — **let us make** — in the plural tense. After all, HKB"H is the one and only sole power responsible for creation; the passuk should have read: "אנעשה" — **I will make man.** We find a fascinating explanation in the Zohar hakadosh (Pinchas 238b):

20 "And G-d said, 'Let us make man.'" After each and every craftsman completed his work, HKB"H said to them: "I have one act of creation to perform, which everyone should be a part of. Join together, all of you — each one of you giving it a part of you; and I will join you — giving it a part of Me." This is the meaning of the words: "Let us make man in our image, as our likeness." And the Rabbis explain (Yevamos 61a) that the term "adam" (man) applies only to Yisrael. This is the implication of the passuk (Yechezkel 34, 31): "Now you My sheep, sheep of My pasture — you are 'adam.'" You are "adam," and not the goyim. Therefore (Tehillim 149, 2): "Let Yisrael rejoice in its Maker."

לכן התנגדו המלאכים לבריאת האדם, דוקא בגלל המעלות העליונות והעצומות שיש לו, כי חששו שהאדם יקלקל במעשיו את הבריאה כולה, כולל אותם בעצמם. ועל כך אמרו: "מה אנש כי תזכרנו" — למה לברוא אדם בר מעלה גבוהה כל כך בבחינת 'תחסרהו מעט מאלקים', שיהיה בידו אפשרות לקלקל ולהחריב את כל העולמות כולם.

ובזה נבין היטב פשוטו של מקרא. הקב"ה אמר 'נעשה אדם', והמטרה של האדם היא 'וירדו בדגת הים ובעוף השמים' וגו'. המטרה של האדם היא לשלוט

בבריאה כולה על ידי מעשיו. אם הוא מתקלקל, הוא מקלקל את הבריאה כולה; ואם הוא מתעלה, העולם כולו מתעלה עמו, והבריאה כולה נבראה להיות ממשי האדם השלם.

21 * The Arizal explains the meaning of the Zohar: Man is a microcosm, made up of all of the universes and all of the heavenly angels. When he rectifies himself through Torah-study and good deeds, he essentially rectifies every element of creation contained within his being, as well. If, however, he goes astray, chas v'shalom, he damages all the elements of creation contained within his being. By including them in his creation, it behooves them to pray on his behalf — that he should succeed in his service of Hashem. For if he succeeds, he will also rectify all of the elements of creation contained within him.

Only concerning the creation of man is the plural form employed. The rest of creation is beyond the comprehension of creation's constituents. Yet, the Almighty wanted all of creation involved in the creation of man. The Almighty wanted all of creation to contribute to man's creation, so that they would all have mercy on him. Should he transgress, they would all be affected and beg for mercy on his behalf. Conversely, should he prove meritorious, they would all rejoice and be pleased with him. This is why the plural form "נעשה" is employed. The Almighty consulted with all of creation — both in the heavens and on earth — so that they should all have an interest in the creation and well-being of man.

22 With this in mind, we can better appreciate the words of the Mishnah (Avos 6, 11): "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו; שנאמר (ישעיה מ-ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וצאתיו אף עשיתיו" — **everything HKB"H created in His world, He created solely for His glory, as it is said: "All that is called by My name and whom I created for My glory, whom I have fashioned, even perfected."** This is seemingly difficult to comprehend. All elements of creation, excluding mankind, lack the capacity to choose between good and bad, right and wrong. That being the case, how can the glory of Hashem be revealed through them. Yet, according to what we have learned, man's being incorporates all of the elements of creation. Thus, he acts as the spokesperson and representative for all of creation: the glory of Hashem is revealed through his holy service—Torah and mitzvot.

This enlightens us as to the tikun and atonement we aim to achieve on Yom Kippur. Yom Kippur is the tenth day of Aseres Yimei Teshuvah—corresponding to the utterance of "נעשה אדם". As we have learned, this utterance indicates that HKB"H asked all of creation to contribute to the creation of man; since they are all part of his makeup, his transgressions affect them, as well. Hence, it is man's task on Yom Kippur to seek atonement for himself and all of the elements of creation contained in his being that have been damaged due to his sins and misdeeds.

After creating Adam HaRishon, HKB"H took him and showed him each and every tree in Gan Eden. He said to him, "See how pleasing and wonderful my handiwork is? Everything I created was created for you. Beware not to transgress and destroy My world. For if you cause harm, there is no one to make amends for you."

Based on what we have learned; we can understand the Midrash as follows. HKB"H revealed to Adam that he was an amalgamation of all of creation. Therefore, he bore a responsibility for creation. He had to take care not to transgress so as not to harm and destroy creation. Yet, the truth of the matter is that after he sinned by partaking of the Eitz HaDa'at, he caused irreparable damage affecting everything in creation.

Following this line of reasoning, we shall proceed to explain the vital lesson that we are supposed to learn from the story of Yonah. All four categories of creation—inanimate objects, plant life, animal life and mankind, characterized by the capacity of speech (דומם, צומח, חי, מדבר)—stood by HKB"H's side, in order to force the prophet Yonah to complete his mission in Nineveh. When Yonah fled from Hashem, while refusing to fulfill his mission, he damaged all of the elements of creation that made up his being. As a prophet of Hashem—a notable personage—he contained within him large, significant parts of creation. Therefore, they all joined together to help him overcome the tremendous challenge before him.

Part three of the story begins after that. The narrative depicts in great detail how HKB"H, the master orchestrator, sent His messengers, from the various parts of creation, to persuade Yonah to complete the mission HKB"H had assigned him. It is worthwhile for every individual to scrutinize this amazing story as it is chronicled in Scriptures and the midrashim of Chazal in

So, let us examine the first passuk of the third part of this saga. It describes how HKB"H initiated this process of persuasion (ibid. 4) "וזה הטיל רוח גדולה אל הים, ויהי סער גדול בים והאניה הישבה: (להישבר)—then Hashem cast a mighty wind toward the sea; there was a great tempest in the sea and the ship threatened to be broken. This passuk teaches us that HKB"H employed the elements of wind and water to stir up a storm that agitated the water to the degree that the ship's survival was endangered. The purpose of the storm was to unsettle Yonah and convince him to return to his mission.

* As we learned above: "Everything HKB"H created in His world, He created solely for His glory." This dictum applies to the wood from which the ship was constructed, as well. So, when the ship perceived that the prophet Yonah was using it to thwart the will of Hashem, it was agonized to the point that: "והאניה הישבה: (להישבר)—it figured that it was preferable to break apart than to participate in a rebellion against Hashem.

This then is the valuable lesson that each and every one of us should learn from the haftarah—sefer Yonah—that is read at Mincha on Yom Kippur. If a person is swayed by the yetzer hara not to act in accordance with the will of Hashem, all the elements of creation which are part of his being, will unite to combat him in a battle to the bitter end. The wind will stir up the water and they will wreak havoc in his world; the heavens and the earth will oppose him until he returns to Hashem. The opposite also holds true! If a person chooses to fulfill G-d's will, all the elements of creation will unite to assist him in his efforts.

ע"ש

אך דבר זה עומד בשיקול גדול, אם האדם נמשך אחר העולם הזה ומתרחק מבוראו מחמת תאוותיו ורצינותיו ולוקח את זמנו ומתמכר לדברים שאין בהם כלום, כך הוא מתרחק מהקב"ה ומקלקל את הבריאה עמו.

ודבר זה החוש יוכיחו כי כל אדם מרגיש, שבשעה שעושה מצוה הוא נעשה קרוב יותר לקב"ה, ומתווספים אצלו רצינות וכבוד ראש. והיו מטרם המצוות - להגיע לקרבת אלקים. אבל אם אדם עושה ח"ו עברה, הרי הוא מתרחק מהקב"ה, כפי שכותב המסילת ישירים (פרק א): "אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו. ובוה מבאר את ענין אור הגנוז." ע"ש באריכות דבריו היסודיים.

מנחם צ"ו

נעשה אדם (א, כו). שונה הוא האדם מכל יתו' היצורים, כל היצורים מיד עם הולדם הם משוכללים ומפותחים בכל התכונות וההנהגות של בני מינם, "שור בן יומו קרוי שור" (ב"ק סח). לא כן האדם בחיר היצירה, וליו נאמר: "ועיר פרא אדם יולד" (איוב יא), הוא זקוק לתורים, למורים ולסביבה הנהגה כדי להתגבר, לשכללו ולפתחו, ולכן נאמר בעשייתו נעשה אדם, כלומר אנו, כביכול, התורים והמורים והסביבה, כולנו יחד נעשה את האדם.

נעשה מובנו תיקון ושכלול, כמו שרש"י כותב על הפסוק, "ועש אלקים את הרקיע" — תקנו על עמדו והיא עשייתו, כמו ועשתה את צפניה" (דברים כא). אולם בעצם בריאת האדם נאמר: "ויברא אלקים את האדם בצלמו". כלומר, בבריאתו לא היה לו שום שותף, וזהו מה שאמר ר' יוחנן (סנהדרין לח): "כל מקום שפקרו הצדוקים תשובתן בצדו. (פקרו בפסוק) [נעשה אדם] (מה כתיב בתריה), ויברא אלקים את האדם בצלמו".

וזהו מה שמוכח בוה"ק (פ' פנחס רט), אמר לו קב"ה אומנותא חדא אית לי למעבד ואיתו אדם אתחברו כחדא ואנא עמכון נעשה אדם, גופא דלכון ואנא אהא שותפו עמכון ונעשה אדם ועל רוא דא כתיב (תהלים קמט), ישמח ישראל בעשיר, בעושו מבעי ליה, בגין דבר נש אתעביד בשותפות, באדם תבויים וצפונים כל הכחות והתכונות המעוללים והגרועים שבכל יתר היצורים. הקב"ה ברא את האדם, אולם לעשותו בצלמו — בצלם אלקים — ישנם שותפים רבים וגורמים שונים. לכן לא נאמר בבריאת האדם, כי טוב, כי הבריאה לבד לא מספיקה כי הוא עדיין זקוק לעשייה. רש"י אומר (א, ז), דבר שלא נגמר אינו במלואו וטובו ואין לומר בו כי טוב.

שונה הוא האדם מיתר היצורים, הוא יכול לטפס ולעלות לפסגה מאד רמה עד כדי המדרגה של "אעלה על בתי עב ארמיה לעליון" (ישעיה יד), וכן עלול הוא ליפול ולהתדרדר עד עומק התהום עד כדי השפל של אימה צחיחה, הוא יכול לבנות, לשכלל ולפתח את העולם לשיא עצום, כמו כן ביכלתו להרוס ולהחרב כליל עולם ומלואו תבל ויושבי בה, הוא זקוק תדיר לעשייה, לפיתוח ושכלול תכונותו, אפיו וצבינתו, לטוב לו ולעולם כולו.

There is a serious problem today, among young people. In our society, people have no consciousness of "what am I" and "who am I," no cognizance of self-worth. When they want to know how to behave, what to do, what to think, they don't look into themselves. They look at the other fellow.

If some fashion designer in Paris decides what the latest style in clothing should be, so that's what he wears. It doesn't matter if the French fellow is a lowlife. It doesn't occur to him that this lowlife shouldn't be making lifestyle decisions for him. He doesn't consider if the garments are suitable to what he is and what he represents. No, instead, he looks around at other people and sees them embracing this Frenchman's fashions, and it is clear to him that this is what he must do as well. Why? Because he has no faith in himself, no appreciation for his own worth, no self-respect.

*Do you know why? Because young people today have lost sight of their own singularity. They have no insight into who and what they are. They don't consider themselves special. They don't think their opinion matters. If they did, they would be governed by their own minds and hearts. They would not abdicate their personal sovereignty to societal trendsetters.

Democracy, the great equalizer, is a wonderful thing, but it also has its bad side effects, its downside. If everyone is equal, how can we all be special? How can we all be unique?

We're in the midst of a rampant plague. The trendsetters have taken over. They manipulate us. They tell us what to wear, how long to let our hair grow, what to eat and drink, what to think, how to speak, how to spend our leisure time — and people listen! Some listen more and some less, but people listen. Why? Because they do not have the confidence to look into themselves for guidance. They do not believe that they are unique.

But they are! Each person is a singular, splendid, spectacular world. Each person is supremely special. Each person has a singular combination of strengths and qualities. He is set apart from every other person on the face of the earth.

Each person has the ability to be a somebody, to shine as an individual. But in order to succeed, he has to be himself, not someone else.

לעבודך באמת * בראשית

לכל רגע בחייו של אדם נועד תפקיד מיוחד

לא רק גדולי ישראל הם יחידים, אלא גם כל אחד מאתנו הוא יחיד. לכל אחד יש את הלימוד שלו, את התפילה שלו, את קיום המצוות שלו, שאיש לא יכול לעשות במקומו. כי בהיותו שלכל אחד יש הרכב שונה של כוחות, תכונות, ונטיות, מאשר לזולתו, וכתוצאה מכך - קשיים, נטיונות והתגברויות שונים משל אחרים, משום כך גם המעשים שלו הם יחודיים ושונים משל אחרים. אם הוא לא יתפלל או ילמד כפי כוחותיו, תמצא הבריאה חסרה את מעשיו, ולא יהיה מי שיוכל להשלים החסרון.

וכתב בספר 'ישמח משה' פירוש נפלא, בהקדם מה שדקדק בספר 'העיקרים' (מאמר ג, פ"ב) שביצירת כל בעלי החיים נאמר 'וירא אלוקים כי טוב', ואילו ביצירת האדם שהוא נור תפארת הבריאה לא נאמר בו 'כי טוב', וכתב לבאר שאצל כל בעלי החיים אין בהם שום שלימות חוץ מעצם מציאותם בעולם. נמצא שברגע שנבראו בעולם כבר הושלמה תכלית-בריאתם ומציאותם ומשום כך נאמר בהם 'כי טוב'. אבל 'האדם' לא בא לידי שלימות בעצם בריאתו ומציאותו בעולם, שהרי האדם הוא בעל בחירה והוא צריך לעמול קשה עד שיגיע למדרגת אדם שיהא מותר מן הבהמה, ולכן לא כתוב אצלו 'כי טוב', להורות שעדיין לא הגיע לשלימותו אלא מתפקידו לעבוד קשה עד שיגיע למצב שיהא 'כי טוב'.

לפי"ז מפרש בספר 'ישמח משה' מה שאמר הקב"ה 'נעשה אדם', כי תואר 'אדם' מורה על שלימות ומדרגה גבוהה מזו של הבהמה, ועל כן לא יתכן לומר 'אעשה אדם' שזה מורה שהקב"ה בורא את האדם שיהיה בשלימות מעצמו ומעצם ברייתו בלא שום עבודה וגייעה, וזו הסיבה שהתורה כתבה 'נעשה אדם' ופנתה בכך אל האדם עצמו בבקשה, בא אני ואתה נעשה אותך לאדם, כי ע"י עבודה וגייעה מתמדת יעזור לו הקב"ה שיוכל להשלים עצמו ולהגיע למדרגת אדם, וכדברי חז"ל (קידושין ל): 'יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום וכן' ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, נמצא שהקב"ה יחד עם האדם עושים את האדם לאדם מושלם.

לפי"ז כתב הגר"פ פרידמן דהנה ידוע שכמו שהקב"ה הוא נצחי כך דיבורו הוא נצחי, וכמו שמצינו במתן התורה (דברים ה, יט): 'את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם... קול גדול ולא יסף', ומפרש בתרגום אונקלוס "קל רב ולא פסק". כלומר, אותו קול חוצב להבות אש שהשמיע הקב"ה במתן תורה הוא קול גדול שאינו נפסק אף פעם, ובכל זמן ועידן כשיהודי בעולם רוצה לקבל עליו עול תורה, הרי הוא יכול לקלוט את אותו קול גדול שהשמיע הקב"ה במתן תורה. וכן מביא בעל התניא (שער היחוד והאמונה פ"א) בשם הבעש"ט: 'הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים, ופי' הבעש"ט כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו'. תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים, ומלובשות בתוך כל הרקיעים לעולם להחיותם כדכתיב דבר אלוקינו יקום לעולם דבריו חיים וקיימים לעד'.

נמצינו למדים לפי"ז שאותו דיבור שדיבר הקב"ה אל האדם בשעת הבריאה נעשה אדם, הוא קול גדול ולא פסק, כי בכל עת ובכל זמן מבקש ומתחנן הבורא ית"ש אל האדם 'נעשה אדם' - הבה יחד, אני ואתה, נעשה ונתקן את האדם שברך, שתגיע לשלימות ותזכה להיקרא בתואר 'אדם'.

* על האדם רק לחדד את חושי הרוחניים על מנת לקלוט את ההתעוררות מלמעלה המתחננת ומבקשת 'נעשה אדם'.

חיי בראשית משה ים

אלא עליו לעבוד עבודתו ולהזדכך בשלימות רוחו ונפשו*.

וכתב בישמח משה לבאר בזה שלכן אמר הקב"ה נעשה אדם, ולא אמר אעשה אדם, ולכאורה הרי הקב"ה בעצמו ברא את האדם, ולמי צמר נעשה. אלא שהיה ברצונו של הקב"ה לומר אני בשותפותו של האדם נברא את האדם, כי הקב"ה בורא את מציאות האדם, והאדם בעבודתו ישלים את שלימות בריאותו, על ידי עבודתו תורתו ותפלתו בעולם הזה, שדבר זה אינם נעשים בידי שמים, אלא מוטל על האדם לעשות, עכ"ל הישמח משה.

בזה יבואר מה שלא נאמר בבקיאאת האדם לשון עשיה, ויעש אלקים את האדם, כי עשיה הוא לשון תיקון כמו שפירש רש"י על הפסוק (א, י) ויעש אלקים את הרקע. שעשיה הוא לשון תיקון, כי על דבר מתוקן שייך לשון עשיה, כי עצם

מציאותה בעולם היא תיקונה. אך באדם שלא נשלמה שלימותו בעולם אלא כעבודת האדם, ולא נברא בתיקונו, לא נאמר בבריאתו ויעש אלא ויברא.

ובעת שברא הקב"ה את האדם, ואמר שגם האדם יקח חלק בעשייתו, על ידי שיתעלה כעבודתו ובשלימותו, אז שייך לשון תיקון, כי האדם ישלים ויתקן את עצמו על ידי עבודתו. על כן אמר הקב"ה נעשה אדם, כי בסיועו של האדם, יהיה שותף בתיקון האדם ולהביא אל תכליתו הנרצה ואל שלימותו, ואז שייך לשון עשיה.

ובזה יבואר הפסוק זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלקים אדם בדמות אלקים עשה אותו (א, ב), ולכאורה היא כפל לשון, שמתחילה אמר ביום ברא אלקים אדם בדמות אלקים עשה אותו, והיה הכתוב צריך לומר ביום ברא אלקים אדם בדמות אלקים.

היום משתמשים במושג 'חד פעמי', כביטוי לכלים בעלי איכות נמוכה, שמשליכים אותם מיד לאחר השימוש. אך אנו מדברים על חד פעמי אשר מגדיל את חשיבות העניין. עלינו לדעת שלכל רגע ורגע בחיינו נועד תפקיד המיוחד לרגע המסוים הזה - אין שום אפשרות למלא אותו בזמן אחר, וגם אין אפשרות שמישהו אחר יעשה זאת במקומנו. משום כך, כל לימוד תורה שלנו הוא חד פעמי, וכל תפילה שאנו מתפללים וברכה שאנו מגיבים לה חד פעמיים. הלימוד של מחר אינו הלימוד של היום - ומשום כך הוא אינו יכול להשלימו ולבא במקומו, ולימוד של אדם אחר אינו יכול לבא במקום הלימוד שלי.

א העולה מכך, שיש להתייחס לכל רגע של לימוד תורה ולכל ברכה שאנו מוציאים מפיו, באותו יחס של חשיבות שאנו מתייחסים למצוות נדירות, כדוגמת מצוות ברכת החמנו שחלה פעם בעשרים ושמונה שנים.

אם כן כל אחד יכול להצליח מאד, בתנאי שלא יבגוד בעצמו, שלא יחקה אחרים, אלא ילך לפי כוחותיו וגטיותיו, וכך הוא יוכל להצליח. גם המעוניין לזכות בהערכת החברה צריך לדעת, שאם הוא ישקיע את כוחותיו בתחומים הזוכים להערצת הסביבה ולא יתן ביטוי לכוחות המיוחדים לו, סופו שהחברה לא תעריך אותו, משום שהצלחתו תהיה מועטת, ורק אם יבנה עצמו על פי כוחותיו וכשרונותיו שלו, הנה אף אם מתחילה ישקיע בתחומים שזוכים פחות להערצת הסביבה, הצלחתו העתידית תביאנו בסופו של דבר להיות מוערך על ידי הכל.

העבודה, ללחוץ על מקש 'ריפליצי' ולהתעורר מחדש לעבודת הקודש.

אזי ברגעים של התעלות הרגשנו קירבת אלקים וריחוק וסלידה מן החטאים, וכעת אחרי שחזרנו לשיגרת ימי החול נוכחים להכיר את המציאות המרה שהיצר הנסיונות והתאוות עודם פעילים כבתחלה, ומטבע הדברים שאדם ירפה ידיו באומריו: ככה זה בחיים, אין מה לעשות. וברוח זה עובר עליו שנה אחר שנה, כשבראשית השנה מתעורר לטובה ומיד לאחר הימים הקדושים חוזר לסורו והרגלו.

ולא זו הדרך, אם רצוננו להתקדם בחיים, לעלות בסולם השלימות, עלינו להתעקש לעמוד על המשמר דוקא בימים קשים הללו, אלו ימים שבהם אנו שבים ונוחתים בחזרה אל עולם החולין, בצאתנו מן הקודש אל החול, מן האור אל החושך התווה וכוהו, עלינו לעורר מחדש את ההרגשים והתעוררות שזכינו להם, ולהעביר אותם אל תוך הימים הבאים לקראתנו לשלום, לשמור ולעשות ולקיים.

ועם הרגשים נכונים הללו נצא בכאב וצער אל עולם החולין, מתוך כפיה והכרח של גזירת "בזיעת אפך תאכל לחם", כאשר תמיד נתגעגע לחזור אל הימים הקדושים ורוממום.

מסילות בלבנם 35

דאין הוא רשאי לקבוע על עצמו ערום אנכי כל עוד ולא הוגד לו כך מפורשות מפי הגבורה.

עברו הימים הקדושים שבהם היה האדם מסתופף בחצרות בית ה' בקרבת אלקים לו טוב, ועכשיו כאשר וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום כביכול הולך ומבקש את עבדיו כי אינם, ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלקים וגו', בורח ומצטנע לו בפניתו בחששו לעמוד שוב לפני ה'.

ואז ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו: אַיִתָּה, נתרוממת ועלית אלי בימים הקדושים והיכן אתה עכשיו, איה הם העבודות והנהגות טובות שקבלת עליך, איה התשוקה ההתלהבות והחשק לתורה ועבודה. ויאמר: את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירום אנכי ואחבא, עירום אנכי ממעשים מפועל ומצווי, כבר נתערטלתי ונתרוקנתי מכל אותם תשוקות ומעשים טובים, ובוש אני לעמוד לפניך בתוארי רדמותי הנוכחי.

על כך בא אליו קול ה' בכה, ויאמר: מי הגיד לך כי עירום אתה, מי בכלל יכול להגיד לך דבר כזה, רק אני הבוחר בעבודת עמו ישראל יש לי הסמכות להגיד זאת, וכל זמן שלא דחיתי אותך מלפני עליך להמשיך בעבודת הקודש למרות המכשולות והירידות שהיו לך, כחייל העומד על משמרתו תמשיך במלוי התפקיד שלך על אף שעירום אתה.

כאמור זו העבודה שלנו ב'שבת בראשית', לחזור מראשית

כב פְּרֻשֵׁת בְּרֵאשִׁית בַּשִּׁיחֹת הַזֹּק

ענינו של חדש מרחשון

וזה ענין חדש מרחשון, מלשון מרחשון שפְּתוּמִיה, פְּדָבְרִי בְּמָה צְדִיקִים, היינו שְׁעָרֵינוּ שְׁפֹתוֹתֵינוּ וְרוּחֹת תְּפִלָּה, דוּמִיא דְּפִסְקָה שְׁלֵטָן עָרוּךְ בְּעֵינֵינוּ עֲשִׂית צְרָקִיו (סימן צב סעיף ח): 'הַמִּתְפַּלֵּל וְכוּ' עַד שִׁישָׁא כְּדִי הַלּוּךְ ד' אַמּוֹת, שְׁכַל ד' אַמּוֹת תְּפִלָּתוֹ שְׁגִירָה בְּפִיו, וְרַחוּשֵׁי מְרַחֲשֵׁין שְׁפֹתֶיהָ. וְעַתָּה בְּזִמְנֵי שְׁאֲנוּ עֲדִין בְּכַחֲנֵת תְּפִלָּה, וְעַל כֵּן עֲלִינוּ עוֹד לְהַרְבּוֹת בְּדַבּוּרִים אֶל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַל לְשַׁעֲבֵר, שְׁרָצוֹנֵינוּ לְהִיּוֹת קְשׁוּרִים בּוּ בְּלִי לְהַפְרֵד לְעוֹלָם. וְעַל הַעֲתִיד - שְׁנַחֲזִיק תְּמִיד בְּכָל מָה שְׁקָבְלֵנוּ עַל עֲצֻמּוֹ, וְכֹאשֶׁר יֵצֵעַ חֲדָשׁ אֲלוּל הַבָּא תִשָּׂאֵר הַהֲתַעֲוּרוֹת הַזֹּאת, וְנִתְעַלָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

משכני אחריו נרוצה - גם בימי החולין

*כִּשְׂאֵנו עוֹסְקִים בְּעֵינֵי שְׁמִירַת קִדְשֵׁי הַיָּמִים שְׁלֹאֲחֲרֵיהֶם, מִתְעוֹרֵר הַצָּרֵךְ לְהִבְיֵן, שְׁהֵלֵא אִם יָמִים אֵלֵינוּ הֵם הַמְשַׁךְ הַחֵג, מֵהוּ הַעֲלוּי שֶׁל הַחֵג עֲצֻמוֹ?

הצדיקים זי"ע גלו, שפְּחָגִים הִיָּתָה לָנוּ עֲלֵיהָ, וְעַתָּה הֵנְנוּ מוֹסִיפִים עֲלֶיהָ עַל גְּבִי עֲלֵיהָ, דְּרָגָה עַל דְּרָגָה, כְּדִי שְׁנֻכַּח אֲשֶׁר הַבָּאָה לְהִיּוֹת בְּעֲלֵיהָ, וְלֹא נִצְטָרֵךְ לְהִתְחִיל לְחַזֵּר מִחֲדָשׁ עַל כָּל מָה שְׁעָבְדֵנוּ. וְהוּוּ לְשׁוֹן הַפִּיטָן בְּפִיטָן יָדִיד נֶפֶשׁ: מִשֶּׁךְ עֲבָדָךְ אֶל רְצוֹנֵךְ; וּכְמוֹ שְׁכַתּוּב (ש"ש א, ה) 'מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה', זֹאת אוֹמְרַת, אַחֲרֶיךָ, גַּם אַחֲרֵי שְׁעָבְרוּ הַיָּמִים הַנוֹרָאִים הַלְלוּ, אֲנַחְנוּ רוּצִים - אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, גַּם אַחֲרֵי הַכֹּל, כֹּאשֶׁר כָּבֵר זְכִינוּ לְכַחֲנֵת "קִרְבַּת אֱלֹקִים לִי טוֹב" (תהלים עג, כח), הַיָּמִים הַנוֹרָאִים עָבְרוּ, בְּכִיכּוֹל הִיָּה זֶה בְּחִינַת שְׁהַמְלִךְ אֲתָנוּ, עֲקֻשׁוֹ אֲנַחְנוּ מִבְּקָשִׁים, מִשְׁכְּנֵי מִשֶּׁךְ אֲתָנוּ, גַּם בְּיָמִים שְׁהֵם נִקְרָאִים אַחֲרֶיךָ, שְׁנְרוּצָה אֲלֶיךָ.

The Talmud states (Berachos 17a) that when the Sages took leave of each other they would say, "Olamecha tir'eh bechayecha. May you see your world during your lifetime." What exactly does this mean?

Rav Shimon Schwab offers a beautiful interpretation. The word olamecha, your world, is cognate with he'elamecha, the part of you that is concealed. A person's world is the part of him that has not yet seen the light of day, the part that is still potential. That is the arena where he works and struggles and strives to achieve. Realizing the full potential is the work of a lifetime.

* This was the blessing the Sages wished each other. May you see your world during your lifetime. May you achieve during your sojourn in this world the full realization of all the potential Hashem has invested in you.

עבודת 40 נה עבודה יי

וזהו פירוש הפסוק הנאמר במתן תורה (דברים ה' ד') פנים בפנים דיבר ה' עמכם, כי ענין ההשפעה מאחד לחבירו נקראת פנים בפנים, ופילוק ומניעת השפע נקראת אחר באחר כידוע (עי' ע"מ שער י"א פ"ו ועוד), וזהו פנים בפנים דיבר ה' עמכם, פי' שהקב"ה דיבר עמכם ונתן לכם את תרי"ג מצוות התורה, בתנאי שהתורה תהיה אלליכם בחינת פנים בפנים, היינו שאחד ישפיע על חברו את דרך ה', כי בלעדי זאת, הרי אי אפשר לאדם לקיים כל תרי"ג מצוות התורה.

והקשו הקדמונים על זה (עי' ש"ח ר"ש תוס' ד' דהא"ך אפשר שאדם אחד יקיים כל תרי"ג מצוות התורה, הרי ישנם מצוות המיוחדות לכהנים לצד או ללוים לצד או לציט דין ולמלך וכו' וכו', ואם כן הא"ך אפשר שאדם אחד ישלים נשמתו בכל תרי"ג מצוות, שלא תהיה צעלם מוס חסרת מצוות.

ותירצו על זה בספה"ק צהרצה אופנים, ועל זה אחת לזה מוצא בספרים, כי על ידי שהאדם משפיע ומלמד לאחרים תורה ומצוות, ומחזק ומדריך שאר בני ישראל בדרך ה', על ידי זה יש לו זכות וחלק בקיום המצוות שלהם, כיון שהוא גרס שהם יקיימו המצוות השייכים להם, לכן נחשב לו כאילו הוא קייםם בעצמו, וצדק

והלבוש 41 פרשת בראשית הלכה

שמעתי אומרים שיש קדמון, למה הלבוש של האדם הוא על צד שמאל, הלא ימין הוא לעולם החשוב יותר, והלא הלבוש הוא עיקר חיות האדם, ומצאנו כי לצד האדם אינו צביל ענמו, אלא הוא צביל הזולת, להרגיש צער של חבירו ולאחוז הזולת, ולכן הלבוש צביל שמאל, כי הוא לימין האדם האחר, שזה תכלית כל האדם, והוא צביל צביל חיוני חשוב שהוא ימין.

הרה"ק ר' הענין מחנכסנדר ז"ע, שאמר על מה דכ' אצל נעמי כשדברה לרות (רות א' י"ט) "ותרא כי מתאמנת היא", שהכוונה על נעמי בעצמה, כי צ"ל שהשפיע לרות נעשה היא מתאמנת, נ"ש היא בעצמה חזק יותר, וכן הוא בכל נ"ע, ע"י השפעה על הזולת, נעשים יותר מחזק. וזה הרמז לאחר פרשת קין שאמר לשומר אחי אנכי, אמרה תורה שזה הדרך יצא נכון, רק זה ספר תולדות אדם, שצריך למוש לכבוד חבירו, ולהשפיע עליו.

[ג] "נעשה אדם" ללמד אחרים להיות אדם אמנם מצינו פירוש נוסף על מה שאמר הקב"ה: "נעשה אדם", שהכוונה בזה כי כמו שהקב"ה ברא את האדם, כן מוטלת החובה על כל אחד מישראל לברוא אדם, על ידי שילמד מתורתו לאחרים ויתוירם בתשובה שאז נחשב כאילו ברא אותם, כמאמר ז"ל (סנהדרין ט:): "אמר ריש לקיש, כל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר (בראשית יב ה): "ואת הנפש אשר עשו בחרן". ומפרש המהרש"א בחידושי אגדות (שם):

"הנפש שזכר הוא נפש אדם אשר עשו, כי טרם היותו יודע דרכי התורה מותר אדם מן הבהמה אין, ובידיעתו דרכי התורה תגדל יצירתו מכל שאר בעלי חיים ונעשה אדם שזאת היתה תכלית בריאתו".

וכן מצינו עוד (תוספתא הוריות פ"ב ז): "מנין שכל השונה פרק אחד לחבירו, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא יצרו ורקמו והביאו לעולם, שנאמר (ירמיה טו יח) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, כאותו הפה שזרק נשמה באדם הראשון, כך כל המכניס בריה תחת כנפי השכינה, מעלין עליו כאילו הוא יצרו ורקמו והביאו לעולם".

הרי לנו פירוש חדש במאמר הקב"ה: "נעשה אדם" בלשון רבים, שהקב"ה מבקש בזה מכל אחד: "נעשה אדם", כמו שאני בראתי אדם כן מוטלת עליך החובה לברוא אדם, על ידי שתקרבם בדרכי התורה, שאז מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו. וזהו שכתוב (איוב ה ז): "כי אדם לעמל יולד". ופירש ב"עבודת ישראל" (אבות פ"ב מ"ח ד"ה רבי יוחנן) כי לעמ"ל נוטריקון לילמוד על מנת לילמד.

ולפי האמור הביאור בזה, כי על ידי זה הוא מקיים מאמר הקב"ה: "נעשה אדם".

והנה כאשר נתבונן נראה, ששני הפירושים קשורים זה בזה בקשר אמיץ בל ימוט, כי באמת אין האדם יכול להשלים עצמו כראוי בבחינת "נעשה אדם" כפירוש הראשון, רק אם הוא מתקן גם אחרים לקרבם לדרכי התורה בבחינת "נעשה אדם" כפירוש השני, וראיה לדבר ממה שאמרו חז"ל (סנהדרין ט:):

"אמר ריש לקיש, כל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן... רבא אמר, כאילו עשאו לעצמו שנאמר ועשיתם אותם, אל תקרי אותם אלא אתם". הרי מבואר מדברי רבא בהוספתו על דברי ריש לקיש, כי המלמד את בן חבירו תורה, לא רק שמעלה עליו הכתוב כאילו עשה את חבירו, אלא מעלה עליו הכתוב כאילו עשה את עצמו, כי רק אחרי שמקרב אחרים לתורה נחשב כאילו עשה את עצמו.